

ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

УДК 331.5:314.1

DOI: <https://doi.org/10.32840/1814-1161/2020-4-20>

Близнюк В.В.

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник
ДУ «Інститут економіки та прогнозування
Національної академії наук України»

Гук Л.П.

кандидат економічних наук
ДУ «Інститут економіки та прогнозування
Національної академії наук України»

Blyzniuk Viktoriia

Candidate of Economic Sciences, Senior Research Fellow
SI "Institute of Economics and Forecasting
National Academy of Sciences of Ukraine"

Huk Larysa

Candidate of Economic Sciences
SI "Institute of Economics and Forecasting
National Academy of Sciences of Ukraine"

ПОТЕНЦІАЛ ЗМІНИ ТРЕНДІВ НА РИНКУ ПРАЦІ: РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ

POTENTIAL OF CHANGE IN THE LABOR MARKET TRENDS: REGIONAL ASPECTS

У статті розглянуто особливості демографічної ситуації та динаміку розвитку ринку праці в регіонах України на тлі внутрішніх проблем та глобальних трансформацій. Проведено аналітичне оцінювання демографічних змін та виявлено тренди, які є базовими для формування потенціалу трудових ресурсів для національного та регіональних ринків праці. Досліджено основні напрями модернізації сфери зайнятості, рівня безробіття населення в Україні та окремих її регіонах. Виокремлено питання неформальної зайнятості, рівень якої в нашій країні залишається високим, що призводить до поглиблення диференціації на регіональних ринках праці між робітниками, які мають соціальний захист, та особами з обмеженим доступом до соціального захисту та прав на зайнятість. Це тим більше актуально в контексті виникнення наслідків спалаху коронавірусу.

Ключові слова: демографія, регіональний ринок праці, зайнятість, безробіття, неформальна зайнятість.

В статье рассмотрены особенности демографической ситуации и динамика развития рынка труда в регионах Украины на фоне внутренних проблем и глобальных трансформаций. Проведено аналитическое оценивание демографических изменений и выявлены тренды, которые являются базовыми для формирования потенциала трудовых ресурсов для национального и региональных рынков труда. Исследованы основные направления модернизации сферы занятости, уровня безработицы населения в Украине и отдельных ее регионах. Выделены вопросы неформальной занятости, уровень которой в нашей стране остается высоким, что приводит к углублению дифференциации на региональных рынках труда между работниками, имеющими социальную защиту, и лицами с ограниченным доступом к социальной защите и правам на занятость. Это тем более актуально в контексте возникновения последствий вспышки коронавируса.

Ключевые слова: демография, региональный рынок труда, занятость, безработица, неформальная занятость.

The article examines the regional aspects of the formation of demographic potential, the peculiarities of the use of labor potential of the regions and identifies trends in regional labor markets corresponding to these trends. Peculiarities of the demographic situation in the regions of Ukraine are considered. It is formed under the influence of internal problems and global transformations and has an impact on the formation of both the labor market and the development of various aspects of labor activity of the population. An analytical assessment of demographic changes was carried out and trends that are the basis for the formation of labor potential for national and regional labor markets were identified. The main trends of population aging and declining birth rates give grounds to state the threat of a sharp increase in the demographic burden on the working age population. Migration flows mitigate the situation, but this statement is true only for some regions of Ukraine. The main directions of modernization of employment, the level of unemployment in Ukraine and its individual regions are studied. The dynamics of the workload of the unemployed population per one vacancy (vacant position) by regions is determined and the ranking of professions in the most dynamic regional labor market is carried out. The identified trends focus on maintaining the demand for unskilled labor and the shortage of occupations that do not require a high level of education and skills of workers. An assessment of the dynamics of labor productivity in the regions of Ukraine based on a comparison of average Ukrainian and regional indicators. The issue of informal employment is highlighted, the level of which in our country remains high, which leads to a deepening differentiation in regional labor markets between workers who have social protection and persons with limited access to social protection and employment rights. The availability of precarious jobs will require policy decisions to support workers with limited access to social protection. This is all the more relevant in the context of the effects of a coronavirus outbreak, which poses risks to many informally employed workers.

Keywords: *demography, regional labor market, employment, unemployment, informal employment.*

Постановка проблеми. Ринок праці та сфера зайнятості постійно модернізуються за рахунок структурних змін, зумовлених значною мірою інформаційними технологіями та глобалізацією. Однак інші фактори, такі як демографічні зміни та нові бізнес-моделі, також мають суттєвий вплив на формування ринку праці та розвиток різноманітних аспектів трудової активності населення держави.

У 2019 році ринок праці в Україні успішно функціонував, а рівень зайнятості зростав уже п'ятий рік поспіль, досягнувши значення 58,2% до населення віком 15–70 років, цей показник співставний із рівнем зайнятості у 2010 році. За 2019 рік було знижено рівень безробіття (за методологією МОП) на 0,6 відсоткових пункти (в. п.) до 8,2% до робочої сили віком 15–70 років. Рівень безробіття в Україні у 2019 році був найнижчим за останні п'ять років. Після різкого спаду у 2014 році середнє значення показників ринку праці України покращувалось, тоді як відмінності між регіонами щодо кожного показника були відчутними та створювали варіативність трендів розвитку регіональних ринків праці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню питань розвитку ринку праці в Україні та його регіональних особливостей присвячені роботи О.М. Алімова, С.І. Бандура, О.А. Грішної, М.І. Долішнього, Е.М. Лібанової, Л.С. Лісогор, О.В. Макарової, В.В. Онікієнка, І.Л. Петрової та багатьох інших вітчизняних науковців.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблем. Однак залишається актуальною проблема варіативності показників регіональних ринків праці, зумовлена особливостями їх соціально-економічного розвитку та формування трудового потенціалу окремих регіонів, ефективність використання якого є передумовою оптимального балансу попиту та пропозиції робочої сили регіонів.

Формулювання цілей статті (**постановка завдання**). Метою статті є дослідження регіональних аспектів формування демографічного потенціалу, особливостей використання трудового потенціалу регіонів

та визначення відповідних цим тенденціям трендів на регіональних ринках праці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Демографічні прогнози для найбільших світових регіонів сьогодні відомі та переоцінюються кожні два роки Організацією Об'єднаних Націй, демографічні прогнози для України та її регіонів формуються вітчизняними фахівцями-демографами. У багатьох регіонах України кількість населення зменшується, воно стає старшим та менш кваліфікованим, оскільки молоді люди, здобувши освіту, у пошуках роботи прямують із сільської місцевості до міських центрів. Для цих регіонів сучасні демографічні тенденції означають, що сучасні знання, трудовий потенціал активної молоді та людський капітал загалом стають усе більшим дефіцитом.

Регіональні особливості демографічного розвитку. Динаміка змін і структура населення м. Києва мають як загальні риси глобальних міст, так і свої особливості (табл. 1). Станом на 1 січня 2020 року в Києві чисельність наявного населення досягла 2 967 360 осіб. Зменшення населення Києва спостерігалось лише у 90-х роках ХХ століття, коли відбулося зниження з 3 до 2,6 млн. мешканців. Із 2003 року чисельність мешканців міста постійно збільшується в середньому на 20 000 осіб щорічно. Так, у 2019 році чисельність киян зросла на 0,56%. За оцінками фахівців Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи Національної академії наук України, чисельність населення м. Києва буде зростати, а до 2035 року може досягти 3 620,4 тис. осіб [1], за прогнозними оцінками відділу народонаселення Департаменту з економічних і соціальних питань ООН, цей показник у 2035 році досягне 2 991 тис. осіб [2].

Частка середньої чисельності наявного населення м. Києва за 2015–2019 роки зростала з 6,76% до 7,04% від загальної кількості наявного населення України, вона перевищувала значення відповідних показників Київської, Львівської, Харківської областей, а поступалася лише Дніпропетровській об-

Демографічна ситуація в окремих регіонах України у 2015 та 2019 роках

Назва регіону, області	Частка середньої чисельності наявного населення, %		Природний приріст, скорочення (-) на 1 тис. осіб населення		Кількість живонароджень на 1 тис. осіб населення		Кількість смертей на 1 тис. осіб населення	
	2015 рік	2019 рік	2015 рік	2019 рік	2015 рік	2019 рік	2015 рік	2019 рік
Україна	100	100	-4,3	-6,5	9,6	7,3	13,9	13,8
м. Київ	6,76	7,04	1,8	-0,2	12,3	11,0	10,5	11,2
Дніпропетровська	7,62	7,59	-6,2	-8,9	10,2	7,1	16,5	16,0
Львівська	5,92	5,99	-2,0	-4,4	11,0	8,7	13,0	13,0
Харківська	6,36	6,35	-6,5	-8,5	9,2	6,8	15,6	15,2
Київська	4,04	4,22	-4,8	-8,0	11,7	8,0	16,4	16,1

Джерело: [3]

ласті. Чисельність наявного населення м. Києва та Київської області на 1 січня 2020 року становила 4 748 404 осіб. У 2020 році серед усіх регіонів України зростання чисельності наявного населення спостерігалось лише у м. Києві та Київській області.

Природне скорочення населення в м. Києві відбувалося повільніше, ніж у середньому по Україні. Цей процес проходив як через зменшення народжуваності, так і за рахунок підвищення смертності населення м. Києва, на відміну від інших регіонів України, де природне скорочення населення за 2015–2019 роки відбувалося передусім через зменшення народжуваності. З 2003 року чисельність наявного населення м. Києва зростала за рахунок перевищення обсягів міграційного приросту над природним, крім періоду 2008–2018 років, коли природний приріст населення м. Києва також був позитивним (рис. 1).

Міграційні потоки у м. Києві за останні п'ять років склалися здебільшого представниками різних регіонів України, хоча кількість зовнішніх мігрантів була значною (у 2015 році вона становила 1 525 осіб, у 2019 році – 4 347 осіб) (табл. 2). Потік міждержавної міграції насамперед був направлений до м. Києва, Харківської та Київської областей. Слід підкреслити, що Харківська область більше приваблює іноземних мігрантів, де їх частка значно перевищує частку мігрантів із регіонів України (табл. 2).

Міграційні потоки до м. Києва та Київської області у 2015–2019 роках збільшувалися, загальний коефіцієнт міграційного приросту в м. Києві становив 46,3 у 2015 році та 58,0 у 2019 році, у Київській області – 64,9 та 154,1 у відповідні періоди. Ці значення на декілька порядків перевищують позитивні значення коефіцієнта міграційного приросту у Львівській та Харківській областях, а в Дніпропетровській області за період 2015–2019 років спостерігалось збільшення міграційного відтоку населення, отже, коефіцієнт міграційного приросту був від'ємним. З огляду на сприятливу порівняно з іншими регіонами ситуацію на ринку праці м. Києва, де рівень безробіття найнижчий в Україні (5,8% у 2019 році), можемо констатувати, що і м. Київ, і райони та міста Київської області будуть привабливими для активної частини населення, яке мігрує у пошуках роботи.

За складом жителів Київ досить «молодий», оскільки середній вік його мешканців становить 39 років, це активний працездатний вік. Однак, за даними Департаменту з економічних і соціальних питань ООН, очікувана тривалість життя українців значно коротше, ніж у європейських країнах (рис. 2), як в аналізованому періоді 2015–2020 років, так і в майбутньому у 2030–2035 роки [2].

Формування наймолодшої вікової групи у м. Києві відбувалося нерівномірно: досягнувши мінімаль-

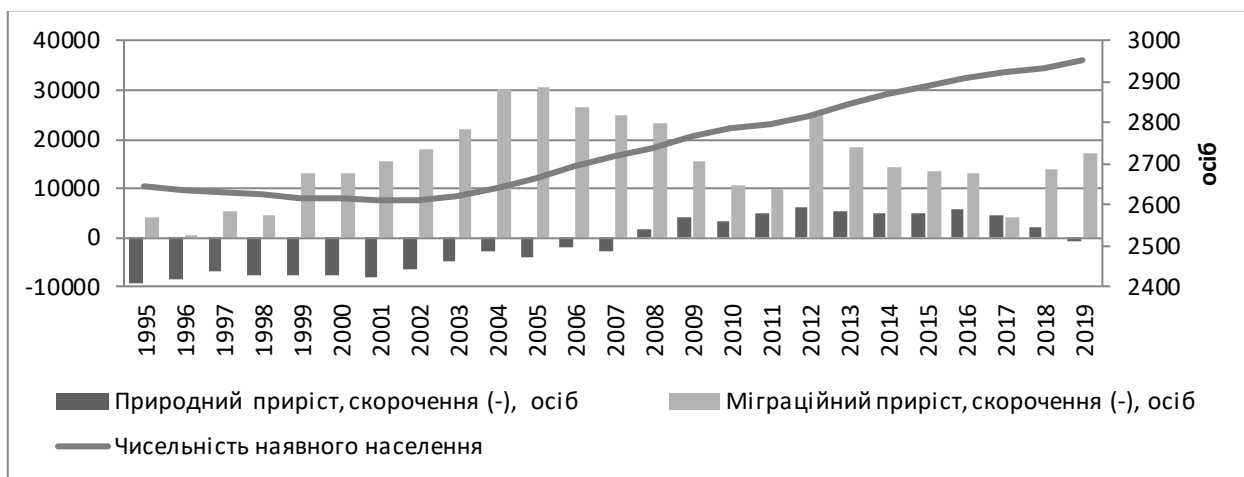

Рис. 1. Формування приросту (скорочення) чисельності населення у м. Києві

Джерело: [4]

Міграційна ситуація у м. Києві та окремих регіонах України у 2015–2019 роках

Назва регіону, області	Міграційний приріст, скорочення (-), усі потоки, осіб		Зокрема, міграційний приріст, скорочення (-) за рахунок міждержавної міграції, осіб		Коефіцієнт міграційного приросту, скорочення (-) на 10 тис. осіб		Рівень безробіття населення віком 15–70 років (за методологією МОП), %	
	2015 рік	2019 рік	2015 рік	2019 рік	2015 рік	2019 рік	2015 рік	2019 рік
Україна	14 233	21 512	9 250	18 222	3,3	5,1	9,1	8,2
Дніпропетровська	-1 351	-1 426	-174	1 029	-4,1	-4,5	7,2	7,7
Київська	11 225	27 343	863	1 658	64,9	154,1	6,4	5,9
Львівська	1 335	1 099	294	-52	5,3	4,4	8,2	6,5
Харківська	4 981	5 436	2 242	3 053	1,2	20,4	7,1	5,0
м. Київ	13 462	17 175	1 525	4 347	46,3	58,0	7	5,8

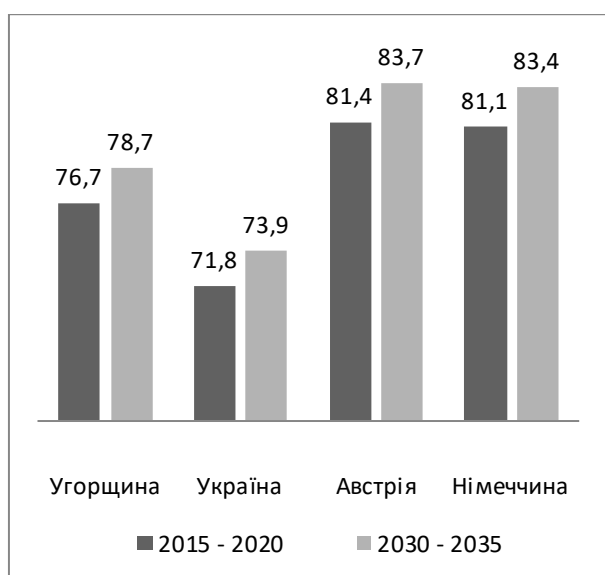
Джерело: [3]

ного значення 13,4% у 2008 році, частка осіб віком 0–15 років поступово зростала до 17,5% у 2019 році, за останні п'ять років щорічне зростання наймолодшої когорти киян відбувалося на 3,4% щорічно. Цей оптимістичний тренд зміниться на протилежний найближчим часом з урахуванням наявної тенденції до скорочення народжуваності.

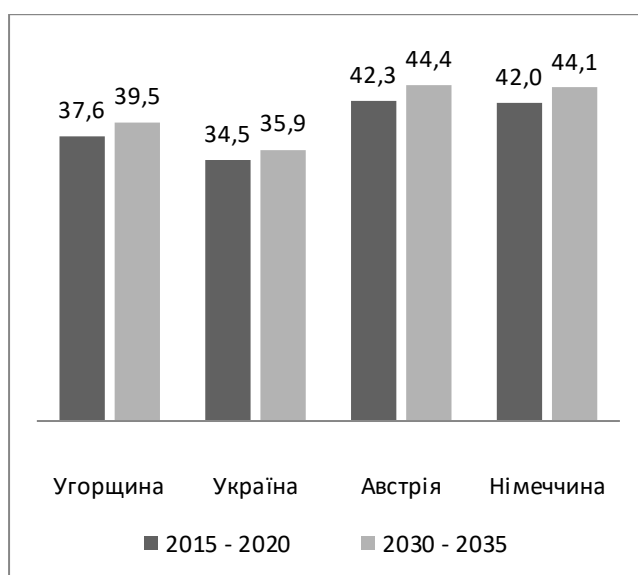
Коефіцієнт сумарної народжуваності у Києві становить 1,538. Велика частина київських сімей (58,6%) мала одну дитину, 39,2% – двох дітей. У Київській області відповідні показники у 2019 році становили 63,2% та 32,9%. Розподіл домогосподарств з дітьми за віком дітей у їх складі свідчить про формування тенденції скорочення народжуваності за останні сім років (рис. 3).

Чисельність населення м. Києва віком старше працездатного (65 років і старше) збільшується в середньому на 7,8 тис. осіб щорічно. У результаті демографічної тенденції до старіння населення частка осіб літнього віку постійно зростала від 9,4%

у 1995 році до 14,8% у 2019 році (у Київській області – до 15,3%) від загальної чисельності населення. У 2015–2019 роках у Київській агломерації щорічний приріст чисельності осіб віком старше 65 років становив 3% і більше. Основною демографічною тенденцією залишається зростання частки населення старше працездатного віку. Столичний регіон демонструє потенційно сприятливі показники щодо демографічного навантаження працездатного населення непрацездатними особами. Так, у м. Києві коефіцієнт пенсійного навантаження особами віком 65 років і старше становив 219 на 1 000 осіб, а у Київській області – 229 на 1 000 осіб, тоді як коефіцієнт потенційного заміщення особами віком 0–15 років становив 258 на 1 000 осіб, а у Київській області – 269 на 1 000 осіб [6, с. 37–40, 81]. Демографічне навантаження на працездатне населення зростатиме, а питання потенційного заміщення його молодим поколінням залишається актуальним як для м. Києва та Київської області, так і для інших регіонів України.

Очікувана тривалість життя при народженні

Очікувана тривалість життя при досягненні 40 років

Рис. 2. Очікувана тривалість життя при народженні та досягненні певного віку

Джерело: [2]

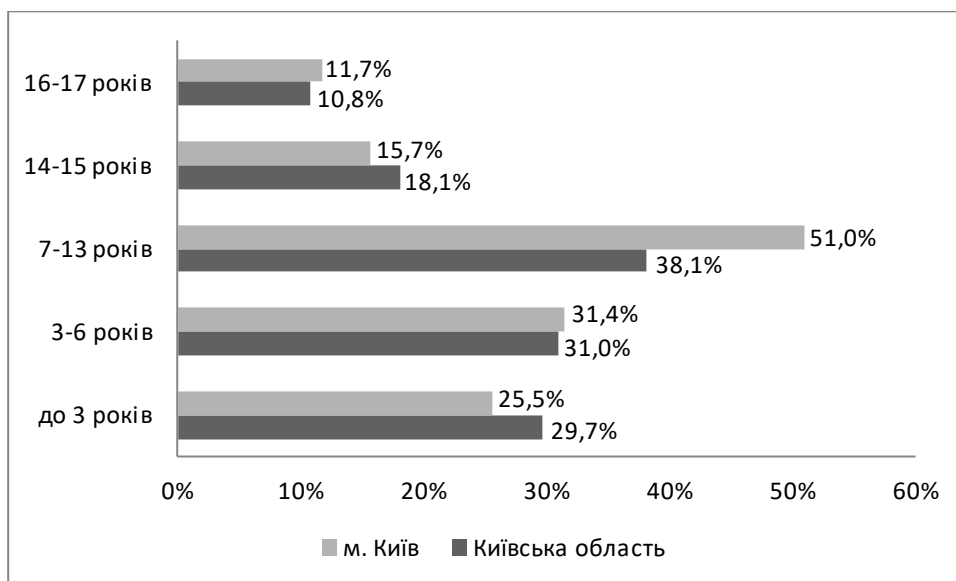

Рис. 3. Розподіл домогосподарств з дітьми за віком дітей у їх складі у м. Києві та Київській області у 2019 році

Джерело: [5, с. 14]

Регіональні особливості розвитку ринку праці. Трудоресурсний потенціал ринку праці м. Києва оцінюється чисельністю економічно активного населення, обсягом робочої сили. Традиційно ситуація на столичному ринку праці залишається найкращою як за абсолютними, так і відносними показниками порівняно з іншими регіонами України (табл. 3). Обсяг робочої сили залишається в діапазоні 1,45–1,46 млн. осіб порівняно зі стабільними показниками зайнятості та безробіття.

Рівень економічної активності населення м. Києва перебуває в межах 67,5% у 2010 році та 66,8% у 2018 році, що перевищує середньоукраїнські показники на 4–5 в. п., індикатори промислово розвинених регіонів Дніпропетровської (65,0% у 2010 році та 63,6% у 2018 році), Харківської (63,9% у 2010 році та 64,9% у 2018 році) областей та туристично орієнтованої Львівської області (62,8% у 2010 році та 61,1% у 2018 році).

Здоров'я ринку праці оцінюється за допомогою індикаторів безробіття (рис. 4). Динаміка рівня безробіття населення віком 15–70 років за методоло-

гією МОП свідчить про те, що у столиці цей показник тривалий час залишався стабільно нижчим за середньоукраїнські та регіональні показники.

Динаміка чисельності безробітних віком 15–70 років у м. Києві відображає постійне їх зменшення в період економічного зростання у 2002–2008 роках (з 86,2 до 45,5 тис. осіб, тобто майже у 2 рази) з різким збільшенням у кризовому 2009 році (до 96,5 тис. осіб, тобто більш ніж у 2 рази до попереднього року) та досить високим рівнем у 2014–2018 роках (97–102 тис. осіб). Протягом 2018–2019 років чисельність безробітних у столиці знижувалася порівняно з попереднім роком на 10,4 тис. осіб та 6 тис. осіб відповідно. Порівняно з базовим 2000 роком чисельність безробітних знизилася на 30,3 тис. осіб, або на 26,4%, що пояснюється продовженням стабілізації та зростання економіки м. Києва з відповідним збільшенням чисельності зайнятих, створенням нових робочих місць та ростом реальної заробітної плати (+10,2%).

Загалом динаміка чисельності безробітних у м. Києві залежить від попиту на робочу силу, що ви-

Таблиця 3

Динаміка основних показників регіональних ринків праці України

Назва регіону, області	Рівень економічної активності, % до населення			Частка економічно активного населення у загальній чисельності, %			Рівень зайнятості населення, %			Частка зайнятого населення в Україні, %		
	2010 рік	2014 рік	2018 рік	2010 рік	2014 рік	2018 рік	2010 рік	2014 рік	2018 рік	2010 рік	2014 рік	2018 рік
Україна	63,7	62,4	62,6	100	100	100	58,5	56,6	57,1	100	100	100
м. Київ	67,5	67,2	66,8	6,7	7,4	8,1	63,6	62,6	62,7	6,8	7,6	8,4
Дніпропетровська	65,0	65,5	63,6	7,5	8,0	8,5	60,4	60,2	58,5	7,6	8,2	8,6
Львівська	62,9	60,5	61,1	5,4	5,7	6,4	58,0	55,3	56,8	5,4	5,7	6,5
Харківська	63,9	63,9	64,9	6,2	6,7	7,4	59,3	59,0	61,4	6,3	6,8	7,7

Джерело: складено авторами за джерелом [3]

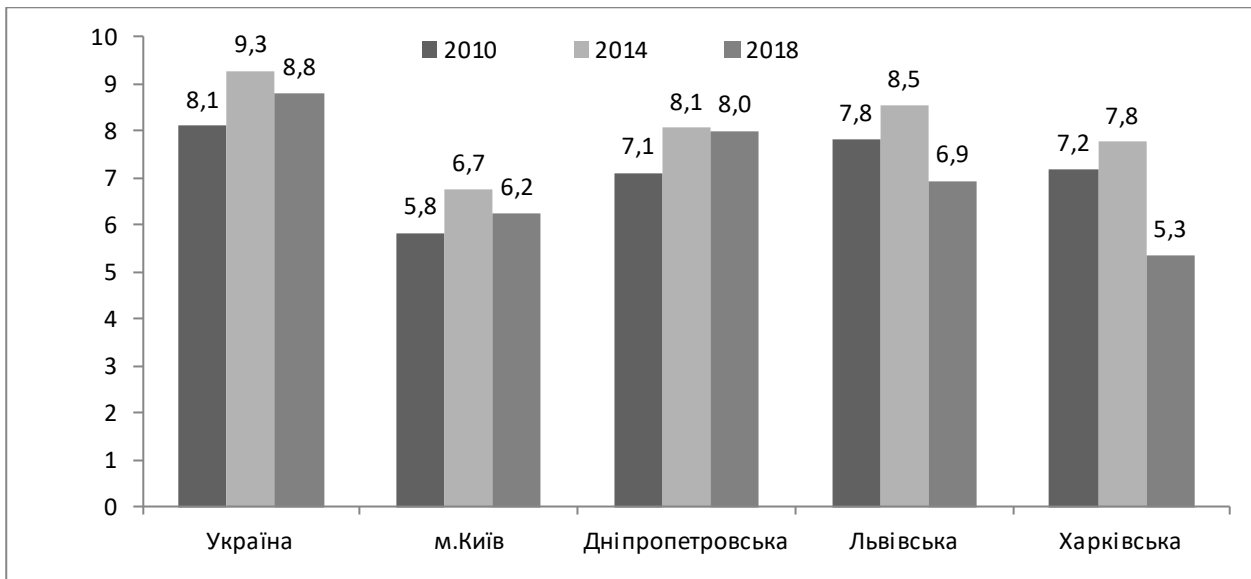

Рис. 4. Динаміка рівнів безробіття регіональних ринків праці України

Джерело: [7]

значається динамікою реального ВРП, рівнем ділової активності, структурними зрушеннями економіки міста, а також рівнем реальної заробітної плати. Крім того, чисельність безробітних залежить від проваджуваної в місті політики створення нових робочих місць, сприяння розвитку малого бізнесу, стимулювання роботодавців до працевлаштування молоді та інвалідів, ефективності роботи центрів зайнятості.

Зайнятість м. Києва за останні три роки з огляду на особливість столичного регіону зростає більш ніж на 11 тис. осіб за рік одночасно з рівнем зайнятості на 0,5–0,8 в. п. за рік, що свідчить про достатній потенціал місцевого ринку праці. Динаміка кількості працівників віком 15–70 років, зайнятих економічною діяльністю у м. Києві, демонструє загальну тенденцію збільшення зайнятості у 2000–2018 роки з 1 218,3 тис. осіб до 1 368,6 тис. осіб, тобто на 12%.

Водночас у кризові періоди економічний розвиток позначився суттєвим скороченням реального ВРП (на 18,3% у 2009 році, 3,9% у 2014 році та 6,4% у 2015 році), що викликало відповідне скорочення зайнятості, а саме на 2,8%; 3,8% та 0,75% відповідно. Певне скорочення зайнятості на 0,55% у 2017 році на фоні економічного відновлення викликано, скоріш за все, активізацією процесів трудової міграції внаслідок отримання Україною безвізового режи-

му та лібералізації міграційної політики низки європейських країн щодо сприяння трудовій міграції українців. Водночас протягом 2018–2019 років спостерігалось повільне збільшення кількості зайнятих віком 15–70 років, що пояснюється продовженням стабілізації та зростання економіки м. Києва з відповідним ростом потреби у робочій силі, створенням нових робочих місць, збільшенням реальної заробітної плати. Найімовірніше, розгортання економічної кризи у зв'язку з поширенням пандемії коронавірусу негативно відобразиться на показниках ринку праці та уповільнить позитивну динаміку.

Чисельність зайнятих у м. Києві поповнюється не лише за рахунок зміни статусу економічної активності, але й за рахунок трудових мігрантів з інших регіонів. Ситуація на регіональних ринках праці оцінюється за допомогою значної кількості показників. Найбільш інформативним для зареєстрованого сегменту є коефіцієнт навантаження на вільне робоче місце, який розраховується шляхом співвідношення чисельності зареєстрованих безробітних та кількості вільних робочих місць, тобто пропозиції робочої сили та попиту на неї (табл. 4).

Динаміка показника навантаження свідчить про те, що ринок праці Києва характеризується кадровим дефіцитом, на відміну від регіонів, залучених

Таблиця 4

**Динаміка навантаження незайнятого населення на одне вільне робоче місце
(вакантну посаду) за регіонами, осіб на кінець року**

Назва регіону, області	2000 рік	2005 рік	2010 рік	2014 рік	2018 рік
Україна	17	5	9	14	6
Дніпропетровська	17	3	5	6	4
Львівська	74	11	22	26	2
Харківська	10	4	12	12	7
м. Київ	2	0,2	0,3	2	1

Джерело: [7]

Ранжування топ-10 професій ринку праці Києва у 2018 році за дефіцитом вакансій та кадрів

№	Професія	Дефіцит кадрів, одиниць	Частка вакансій за цією професією в загальній кількості, %
1	Прибиральник службових приміщень	4 120	5,980
2	Водій автотранспортних засобів	2 574	4,356
3	Бухгалтер	2 084	4,659
5	Двірник	1 971	2,823
6	Продавець-консультант	1 805	2,912
7	Вантажник	1 412	2,068
8	Охоронець	1 346	2,157
9	Сестра медична	1 051	1,588
10	Продавець продовольчих товарів	942	1,431

Джерело: складено авторами за джерелом [8]

Порівняльна динаміка продуктивності праці в регіонах України

Назва регіону, області	2013 рік		2018 рік	
	тис. грн на 1 зайнятого	% до середньоукраїнських показників	тис. грн. на 1 зайнятого	% до середньоукраїнських показників
Україна	71,5	100,0	182,4	100,0
Дніпропетровська	96,6	135,2	223,8	122,7
Харківська	64,1	89,6	148,9	81,6
Львівська	56,1	78,4	138,9	76,2
Київ	195,1	272,8	510,9	280,1

Джерело: складено авторами за джерелом [3]

до аналізу. Здійснивши ранжування професій ринку праці Києва у 2018 році за розміром дефіциту вакансій, бачимо збереження попиту на некваліфіковану працю, найвищим є дефіцит за професіями, які не потребують освіти та кваліфікації працівників, таких як прибиральники, двірники, вантажники (табл. 5).

Можливо, переважання в структурі вакансій таких примітивних професій може пояснюватися тим, що роботодавці не заявляють про існування вакансій за більш кваліфікованими професіями до органів державної служби зайнятості, однак існує ймовірність, що це прояви спрощення та примітивізації економічних відносин.

Ефективність функціонування економіки загалом та ринку праці зокрема може бути оцінена показниками продуктивності праці. Так, продуктивність праці в м. Києві у фактичних цінах суттєво перевищує як середньоукраїнські показники, так і показники окремих регіонів (табл. 6).

За даними 2013 року таке перевищення порівняно з Дніпропетровською областю складало 98,4 тис. грн., Харківською – 131 тис. грн., Львівською – 139 тис. грн. У 2018 році аналогічне перевищення склало порівняно з Дніпропетровською областю 287,1 тис. грн., Харківською та Львівською – 362 тис. грн. та 372 тис. грн. відповідно.

Тенденції деформалізації трудових відносин демонстрували наявність значного прошарку неформальної зайнятості, а з 2014 року свідчили про звуження неформального сегменту ринку праці, що проявлялося у зменшенні частки неформально зайнятих, наприклад у м. Києві відбулося зниження з 14,8% у 2014 році до 11,5% у 2018 році (рис. 5). Не-

формальні трудові відносини переважають у секторі самостійної зайнятості. Зайнятий у неформальному сегменті ринку праці м. Києва – це насамперед чоловік віком 40–49 років із вищою освітою, що працює на підприємствах торгівлі.

Аналіз неформальної зайнятості у розрізі вікових груп показує, що в неформальному сегменті ринку праці представлені переважно особи працездатного віку. У столичному регіоні у 2018 році найвищий рівень неформальної зайнятості спостерігався серед осіб віком 30–34 та 40–49 років. Поширення неформальної зайнятості серед молоді віком 15–24 років (10,7%) пояснювалося пошуком заробітку під час здобуття освіти. Високий рівень неформальної зайнятості залишався серед працюючих, старших працездатного віку. Бажання продовжити трудову діяльність змушує осіб старше працездатного віку погоджуватись на неформальну зайнятість, працювати на посадах, не привабливих для молодих працівників.

Висновки. Потужний людський потенціал столичного регіону – чисельність населення м. Києва, що співставна з чисельністю окремих регіонів України або навіть перевищує її, – формувався головним чином за рахунок міграційного притоку населення з інших регіонів. Зростання чисельності населення столиці розширює можливості акумуляції активного та креативного трудового потенціалу для ефективного використання на ринку праці. Середній вік киян становить 39 років (активний працездатний вік, у якому здобута освіта та наявний досвід трудової діяльності є підґрунтям для самореалізації у різних сферах, зокрема через розвиток смарт-спеціалізації).

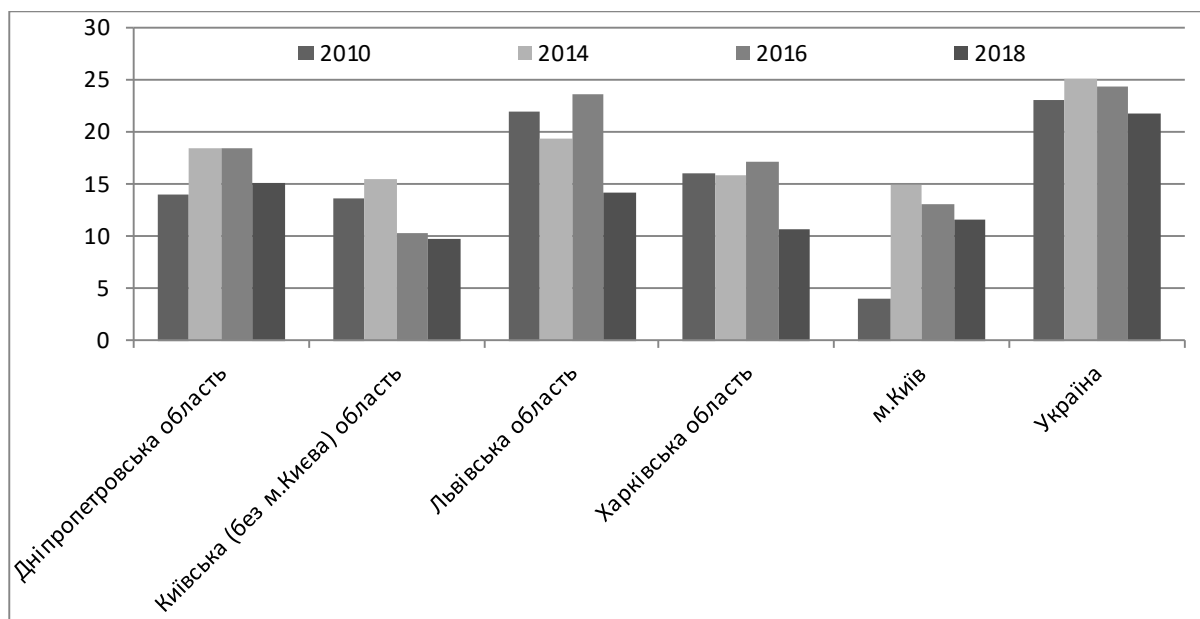

Рис. 5. Динаміка частки неформальної зайнятості регіональних ринків праці України

Джерело. побудовано авторами за джерелом [3]

Низька очікувана тривалість життя, що разом із природним скорочення населення регіонів, яке відбувається як за рахунок зменшення народжуваності, так і за рахунок підвищення смертності населення, свідчить про незадовільні тренди розвитку демографічної ситуації. Подальше зниження народжуваності приведе до зменшення потенційного заміщення осіб працездатного віку молоддю, а старіння населення стане причиною збільшення пенсійного навантаження на працездатне населення.

Місто Київ акумулює значну частку зайнятості в країні, тому що можливості прикладання праці у столиці є найкращими, а продуктивність праці у столичному регіоні суттєво перевищує показники по країні. Наявність високого освітнього потенціалу зайнятого населення є підґрунтям та потенціалом створення робочих місць в інноваційній та науково-технічній сферах.

Основною загрозою для всіх досліджених регіонів залишається збереження високого рівня попиту на низькокваліфіковану робочу силу та існування неформально сегменту зайнятості, що потенційно є підґрунтям для надмірної диференціації в оплаті праці та може призвести до поглиблення розшарування населення за рівнем доходів.

Бібліографічний список:

1. Демографічні прогнози по регіонах України / Інститут демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи Національної академії наук України. URL: <https://idss.org.ua/index> (дата звернення: 27.07.2020).
2. United Nations. Department of Economic and Social Affairs. Population Division (2018). World Urbanization Prospects: The 2018 Revision. URL: <https://population.un.org/wup/DataQuery> (дата звернення: 23.07.2020).
3. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 23.07.2020).

4. Головне управління статистики у м. Києві. URL: <http://www.kiev.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=527> (дата звернення: 20.07.2020).
5. Соціально-демографічні характеристики домогосподарств України у 2019 році : статистичний збірник. Київ : Державна служба статистики України, 2019. С. 14.
6. Чисельність наявного населення України на 1 січня 2020 рік : статистичний збірник. Київ : Державна служба статистики України, 2020. С. 37–40, 81.
7. Економічна активність населення України 2018 : статистичний збірник / Державна служба статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 20.07.2020).
8. Київський міський центр зайнятості. URL: <https://kie.dcz.gov.ua/analytics/69> (дата звернення: 27.07.2020).

References:

1. Instytut demografiji ta socialnyx doslidzhen imeni M.V. Ptuxy Nacionalnoyi akademiji nauk Ukrainy. Demografichni prognozy po regionax Ukrainy. URL: <https://idss.org.ua/index> (accessed: 27.07.2020).
2. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2018) World Urbanization Prospects: The 2018 Revision. URL: <https://population.un.org/wup/DataQuery> (accessed: 23.07.2020).
3. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed: 23.07.2020).
4. Golovne upravlinnya statystyky u m. Kyievi. URL: <http://www.kiev.ukrstat.gov.ua/p.php3?c=527> (accessed: 20.07.2020).
5. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2019) Socialno-demografichni karakterystyky domogospodarstv Ukrainy u 2019 roci: stat. zb. Kyiv, p. 14.
6. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2020) Chyselnist nayavnogo naselennya Ukrainy na 01.01.2020 r.: stat. zb. Kyiv, pp. 37–40, 81.
7. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2019) Ekonomichna aktyvnist naselennya Ukrainy 2018: stat. zb. URL: www.ukrstat.gov.ua (accessed: 20.07.2020).
8. Kyivskiy miskiy centr zajnyatosti. URL: <https://kie.dcz.gov.ua/analytics/69> (accessed: 27.07.2020).